

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1434

av Teresa Carvalho (S)

Tidiga insatser och sociala investeringar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stödja lokalt arbete med sociala investeringar.

Motivering

I många kommuner finns och växer det fram verksamhet finansierad med sociala investeringar. Det betyder att kommunerna med förebyggande och tidiga insatser försöker förhindra mänskligt lidande och ekonomiska kostnader på sikt.

Norrköping är ett exempel på en kommun som använder sig av en modell som i stor utsträckning behandlar sociala investeringar på samma sätt som investeringar i vägar och hus. De pengar som satsas följs noggrant upp i syfte att mäta mänskliga och ekonomiska effekter, och "vinsterna" i form av minskat behov av senare insatser återförs till den sociala investeringsfonden. Denna modell har utvecklats i nära samverkan med SKL, närmare bestämt Psynk-projektet, och har fått stöd av SKL:s ekonomer.

Bakgrunden till dessa satsningar är välkänd. Den svenska välfärdsmodellen, som bygger på i huvudsak generella insatser, har varit mycket framgångsrik. Flertalet barn och unga får den hjälp och det stöd de behöver för att kunna leva ett gott och självständigt liv.

Men de generella insatserna når inte alla. Det finns en grupp, som varierar i storlek över tid och mellan kommuner, som slås ut. Ofta sker utslagningen tidigt. Förskollärare och andra kan vittna om att de tidigt ser vilka barn som befinner sig i riskzonen. Samtidigt vet vi genom forskning och erfarenhet att med tidiga och framför allt rätt insatser är det möjligt att kompensera för sociala, neuropsykiatriska och andra problem. Barn som får

en bra start, som tidigt lär sig att exempelvis knäcka läskoden, förbättrar påtagligt sina möjligheter senare i livet.

Det råder en bred samsyn om behovet av förebyggande och tidiga insatser. Trots det satsas allt för lite. Stödet och hjälpen sätts in allt för sent, och därmed blir lidandet större och de samhälleliga kostnaderna högre än nödvändigt. Även om omfördelning av resurser till tidigare insatser ter sig vara en uppenbar lösning är det inte helt okomplicerat i praktiken.

För det första är det inte alldeles enkelt att omfördela när det är svårt att få pengarna att räckta till akuta insatser för de som fastnat i långtidsarbetslöshet eller än värre, i missbruk och kriminalitet.

För det andra tenderar vi att organisera samhällets service i stuprör som gör att kostnaderna uppstår på ett annat konto (ofta socialtjänstens) än där de tidiga insatserna har gjorts (inte så sällan skolans).

För det tredje gäller det att veta vad som är rätt insatser, att de satsade pengarna ger en långsiktig hållbarhet.

Arbetet med sociala investeringar handlar om att försöka undanröja dessa hinder. Genom att i praktiken se tidiga insatser som en investering stimuleras de ansvariga att räkna ut de verkliga ekonomiska effekterna av tidiga insatser, vilket kräver beräkningar och beskrivningar av de mänskliga effekterna. Det förutsätter i sin tur en mycket noggrann uppföljning av satsningarna. Dessutom är samverkan viktig eftersom kostnader för och vinster av de gjorda investeringarna ofta ligger hos olika kommunala förvaltningar.

I Norrköping har den sociala investeringsfonden bland annat finansierat förbättrat stöd till familjehemsplacerade barn och ett omfattande arbete för att tidigt reagera när barn uteblir från skolan. I några fall handlar det om att fonden finansierar införandet av redan beprövade metoder, i andra om att Norrköping med hjälp av fonden bidrar till en metodutveckling. Det yttersta syftet med fonden är att minska kommunens kostnader för den alltför höga strukturella arbetslösheten.

Som sagts ovan pågår ett omfattande utvecklingsarbete i och mellan flertalet kommuner, men det har inte uppstått utan stöd. SKL och Psynk-projektet har bidragit med kunskap och en del utvecklingsresurser. Det finns även ett samarbete mellan SKL och flera universitet för att ytterligare driva på kunskapsutvecklingen. Det är viktigt att detta stöd finns kvar, inte minst för att göra det möjligt för mindre kommuner att kunna delta. Det kan finnas skäl att se över hur ett nationellt stöd skulle kunna utvecklas. Enligt en SKL-enkät framgår att drygt hälften av kommunerna ser ett behov av nationellt stöd, och att behovet främst berör utvecklingsarbete kring uppföljning och utvärdering.

utvecklingsarbete kring beräkningsmetoder samt sammanställningar av evidensbaserade program.

I förlängningen kan det finnas starka skäl att skapa ett mer långsiktigt och självständigt kunskaps- och utvecklingscentrum för sociala investeringar, kanske i anslutning till något universitet. Ytterst handlar arbetet med sociala investeringar om att vi ska ge alla, inte bara nästan alla, barn och unga en bra start i livet. Då krävs att samhället gör mer och bättre ifrån sig tidigt för de som behöver extra stöd.

Teresa Carvalho (S)